

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Община Долна Митрополия

Доклад

Месец юни, 2010

1 Въведение

Аналитичният доклад е продукт на съвместните усилия на Териториалната работна група за община Долна Митрополия и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги в община Долна Митрополия, проведено през месец май 2010 година. Проучването е извършено с активното участие и приноса на представители на всички заинтересовани страни в общината.

Настоящият доклад е изготвен, за да отрази тенденциите в Община Долна Митрополия в контекста на променящата се социално-икономическа среда в Република България и е съобразен с изискванията на нормативната уредба.

Представеният предварителен доклад ще бъде финализиран след обсъждането на заседание на Общински съвет Долна Митрополия през м.юни 2010г.

2 Методология

Проучването на ситуацията в община Долна Митрополия е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината.

Оценката на потребностите е основа за планирането – тя е необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и – в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на община Долна Митрополия.

2.1 Цели и обхват на проучването

- Цели и конкретни задачи на проучването на ситуацията в община Долна Митрополия
 - ✓ Да се очертае общата социо-демографска и икономическа картина на населението в община Долна Митрополия – проблематика, настояща ситуация и тенденции в развитието;
 - ✓ Да се анализират факторите, които създават рискове пред индивиди/общности/ групи по отношение на тяхната социална интеграция и социализация;
 - ✓ Да се определи кои са индивидите и групите в риск – какви са техните характеристики, брой и териториално разположение; какво е отражението на рисковите фактори върху тях;
 - ✓ Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на идентифицираните групи в риск чрез развитие на социалните услуги, мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска.

- Обхват на темите на проучването – посочват се основните проблеми, върху които е фокусирано проучването;

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в община Долна Митрополия, като осигурени човешки ресурси, достъп, капацитет и качество на наличните услуги. Потърсена е обратна връзка и за нагласите и очакванията на заинтересованите страни – местна власт, териториални структури на АСП, граждански организации и потребители на социални услуги. В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места на територията на община Долна Митрополия, като се обръща специално внимание на малките изолирани населени места, където живеят малобройни рискови групи.

- Териториален и времеви обхват.

Анализът обхваща всичките 16 населени места на територията на Община Долна Митрополия за периода 2008 – 2010г.

В контекста на стратегическото планиране на социалните услуги се очертават и практическите ползи от ситуационния анализ. Обобщените резултати от проучването и заключенията в аналитичния доклад ще осигурят:

- ✓ Обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в Областната стратегия и план за развитие на социалните услуги в област Плевен;
- ✓ Профил и характеристика на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за дизайна на услугите и мерките, включени в областната стратегия, които да съответстват на специфичните потребности на всяка група;
- ✓ Детайлна информация за броя на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им в населените места в общините на областта.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите социални услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп и достигане до клиентите, обслужващи едно или няколко населени места, както и за разработване на „смесени” услуги за рискови групи – комбиниране на две или повече услуги под един „административен покрив”.

2.2 Методи за проучването и анализа на ситуацията в община Долна Митрополия

В процеса на събиране на информация се включиха представители на всички заинтересовани страни от общината, обединени в работна група и координирани от общински координатор. Териториалната работна група работи на доброволен принцип, мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща областна и общинска стратегия и план за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на остри социални проблеми сред населението в община Долна Митрополия.

Същевременно, този подход спомогна за осигуряване на достъп до почти всички налични източници на информация в общината, като:

- Анализи, доклади, стратегически документи на национално, областно и местно ниво и от РДСП (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Статистически бази-данни, редовно събирани и актуализирани от:
 - институциите на областно ниво - като РДСП, РИО на МОМН, РЦЗ, РЗОК, ДБТ;

- общинска администрация – ГРАО и отделите, отговорни за социални, образователни и хуманитарни дейности и др.,
- ДСП и „Общинско икономическо развитие” в общината;
- Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, РУ на МВР, Детска педагогическа стая, които текущо документират своя опит и практика и разполагат със статистика за специфични групи на деца в риск;
- Данни, документация и експертиза на доставчиците на услуги за действащите социални услуги в общината
- Училища, лични лекари и др., които разполагат с информация за състоянието на свързаните сектори със социалните услуги.

Представеният предварителен аналитичен доклад е изготвен на основата на частични данни за броя и състоянието на рисковите групи, събрани от териториалната работна група.

Използваните методи за събиране на информацията включват:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на местната администрация (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събрани от общинската администрация и местно-базираните държавни институции;
- Събиране на допълнителна статистическа информация за разпределението на ключови рискови групи по населени места чрез включване на „ресурсни хора” по места (като кметове на прилежащите към общината села).

В резултат от срещите и индивидуалните разговори е събрана и обобщена качествена информация за нагласите, мненията, позициите и очакванията на различните участници в предоставянето на услугите.

3 Описание на ситуацията в община Долна Митрополия

3.1 Обща характеристика на общината

Община Долна Митрополия се намира на 11 км. от областния център, заемайки площ от 674 814 декара в Централна Северна България. Обхваща 16 населени места от долините на реките Дунав, Искър и Вит и хълмистите възвишения между тях. Граничи със следните общини: на изток - с Плевен и Гулянци, на запад - с Кнежа и Оряхово, на юг - с Плевен и Долни Дъбник. Северната ѝ граница е река Дунав. Равнинните релефни форми позволяват свободно проникване на въздушни маси с океански и континентален характер, което има определено значение за развитието на земеделието.

По територия община Долна Митрополия се намира на второ място сред общините в област Плевен. Това е един от най-важните активи на общината и определя бъдещото устойчиво местно развитие и приоритети, които трябва да се използват рационално.

Общината включва 16 населени места - 2 града и 14 села с общински център гр. Долна Митрополия.

Икономикогеографското положение на Дунавският регион, определяно като отношение на дадената територия спрямо близко разположен стопански потенциал, се характеризира със съществени позитивни особености. Това се дължи на наличието на уникална природна даденост, каквато несъмнено е река Дунав. Тя е изиграла огромна роля не само за тази територия, но и за историческото и стопанско развитие на българските земи. Преди всичко тя е естествен път, който свързва община Долна Митрополия с останалите крайдунавски градове и страни и улеснява международните им връзки. Река Дунав играе

огромна роля за развитието на международния транспорт, земеделието, риболова, спорта, стопанския туризъм.

Водният потенциал на общината е значителен. В хидрографско отношение територията на общината спада към басейна на р. Дунав и влажните зони по нея. Макар и гранична, реката има важно значение за развитието на стопанството (земеделие, риболов, индустрия, транспорт, туризъм). Хидрографската мрежа на територията на общината включва реките Искър, Вит, Гостилска, язовир Вълчовец и други по-малки микроязовири и водоеми. Техните води се използват за напояване, риболов и добив на инертни материали. Общо водните площи са 15738 дка. Реките заемат 12233 дка, язовирите и водоемите - 1755 дка, останалите са езера, блата и рибарници. В землището на с. Горна Митрополия е открит минерален извор, който при доказване качествата на водите би могъл да се използва за стопански цели.

Подземните природни богатства на общината се ограничават в няколко кариери за пясък, глина и баластриери по теченията на реките Искър и Вит. Общо заемат площ от 28 дка.

Природни забележителности са местността “Лагера“, “Ореша“, “Парка“ в село Ореховица. Красиви природозащитени обекти са вкаменели дървета в близост до река Искър и вкаменели стебла в местността “Калето“ в село Ставерци.

Защитените видове територии и обекти в общината са 6 броя и 14 броя защитени дървесни видове.

Основният замърсител на селищните и извънселищните територии в общината са битовите отпадъци и тези от животински и растителен произход. Друг основен замърсител на жилищните райони са отпадъците от използването на твърдо гориво за отопление, което е преобладаващо в общината. Като цяло параметрите на околната среда в община Долна Митрополия са в рамките на приетите норми. Общината не принадлежи към териториите, определени като рискови по отношение на екологичната обстановка.

Районът за целенасочено въздействие, в който се намира община Долна Митрополия е селски район. Той се характеризира с това, че по-голямата част от трудоспособното население е заето в селското и горското стопанство и е със сравнително добра степен на развитие на транспортната и социалната инфраструктура, ниско образователно равнище и квалификация на населението в трудоспособна възраст, ограничени възможности за трудова заетост, високо равнище на безработица, ниски доходи на населението и обезлюдяване. Специфичните цели на политиката на регионално развитие по отношение на селските райони е: развитие на жизнен селскостопански сектор, диверсификация на структурата на икономиката, съобразена с местния потенциал; създаване на алтернативни източници на заетост и доходи; стабилизиране на демографското и селищното развитие; опазване (съхраняване) на специфичното природно и културно наследство.

3.2 Население – демографска характеристика

В резултат на установилите се през последните години неблагоприятни тенденции в развитието на демографските процеси, броят на населението продължава да намалява, като към 31.12.2009г. общият брой на населението на община Долна Митрополия е 21304 души (7.33% от населението на областта), съответно 10250 - мъже и 11054 – жени. Гъстотата е 31.7 човека/км² (намаление с 3.5 човека). Спрямо преброяването през 2001г. е намаляло с 3509 души, като тенденцията е към намаляване на относителния дял на хората в надтрудоспособна възраст (с 4 пункта). В селата по-голяма част от жителите са над 65 годишна възраст (73.46% от населението в надтрудоспособна възраст живее в селата), а броят на самотно живеещите хора е преобладаващ. Въпреки това обнадеждаващ е фактът, че ражданията в общината колебливо се увеличават през 2008г. в сравнение с 2007г. – 22; 2008г-2009г.- -4 (за сравнение – през 2001г. коефициентът на раждаемост е 8.1, а за 2009г. – 8.68).

Естественият прираст за община Долна Митрополия през последните години бързо нараства с отрицателна стойност. Ако за 2001г. е -16,6, то за 2009г. е -337. Данните показват развитието на обезпокоителен процес, който води до обезлюдяване на по-малките населени места от общината. Този процес се обуславя от: липсата на работни места, икономическата миграция към големите градове и емиграция (основно в Гърция и Испания), високата смъртност. Докато през 2001г. механичният прираст е -11,7, то за 2009г. той е -61. 36.72% от жителите на общината са съсредоточени в двата града, докато за останалите 14 населени места остават 63.28%. В сравнение с 2001г. населението в градовете е намаляло с около 200 души, докато това в селата – с приблизително 1770. Единствено в село Биволаре има нарастване броя на населението с 35 жители. Най-голямо обезлюдяване наблюдаваме в селата Крушовене (29.21%), Брегаре (23.80%), Славовица (22.15%), Победа (19.97%), Комарево (18.94%), Ореховица (16.42%) и Подем (15.03%) спрямо 2001г. В останалите селища процентът е около 10.

Таблица на населението по постоянен адрес - област ПЛЕВЕН, община ДОЛНА МИТРОПОЛИЯ

Населени места	2001	2009	разлика	% намаление	2009	
					мъже	жени
С.БАЙКАЛ	622	562	60	9.65	268	294
С.БИВОЛАРЕ	592	627	-35	-5.91	305	322
С.БОЖУРИЦА	1149	1102	47	4.09	544	558
С.БРЕГАРЕ	836	637	199	23.80	311	326
С.ГОРНА МИТРОПОЛИЯ	2079	1827	252	12.12	898	929
С.ГОСТИЛЯ	313	279	34	10.86	135	144
С.КОМАРЕВО	1510	1224	286	18.94	595	629
С.КРУШОВЕНЕ	1489	1054	435	29.21	461	593
С.ОРЕХОВИЦА	1723	1440	283	16.42	682	758
С.ПОБЕДА	646	517	129	19.97	243	274
С.ПОДЕМ	1204	1023	181	15.03	476	547
С.РИБЕН	849	769	80	9.42	376	393
С.СЛАВОВИЦА	736	573	163	22.15	273	300
С.СТАВЕРЦИ	2059	1848	211	10.25	898	950
села	15807	13482	2325	14.71	6465	7017
ГР.ТРЪСТЕНИК	4870	4519	351	7.21	2204	2315
ГР.ДОЛНА МИТРОПОЛИЯ	3657	3303	354	9.68	1581	1722
градове	8527	7822	705	8.27	3785	4037

За периода 2001 - 2009 г. коефициентът на зависимост на възрастното население има тенденция на увеличаване. Доста критичен е този процес за община Долна Митрополия. Растежът и високите стойности на показателя изразяват нарастването на размера на разходите за здравни и социални услуги на възрастните хора. Тревожно е съотношението на 7985 пенсионери към общия брой на населението на общината 21304 (37.5%). Значителният брой на хората, чиито основни/единствени доходи са пенсиите е предпоставка за попадане им в рискова група (социално слаби).

Тенденцията в последните години е към частично подмладяване на населението, тъй като с най-бързи темпове намалява населението в надтрудоспособна възраст (63% дял от общия спад спрямо 2001г.). Делът на детското население е 16% от общото за общината спрямо 14.8% за 2001г., а този на лицата в трудоспособна възраст – 47.8% спрямо 45.2% за 2001г..

В Община Долна Митрополия има 2143 възрастни хора с увреждания; 1303 самотно живеещи хора, 97 деца с увреждания. Това от своя страна е показател за необходимостта от предоставяне на разнородни социални услуги за различните целеви групи. Отдалечеността на кметствата от общинския център и географското им разположение утежняват допълнително времето за предоставяне на съответната услуга, в зависимост от транспортната обезпеченост и годишния сезон.

Населението на община Долна Митрополия е със смесен етнически състав. По официални данни от преброяването на населението през 2001 г. около 80% са българи, 5.5% роми, 4% турци и малобройни представители на други етнически общности – общо 2.5%. Това съотношение сега се е променило, по неофициални данни около 10% са с турско и около 12% - с ромско самосъзнание.

Не във всички населени места се наблюдават компактни маси лица с различно от българско самосъзнание. Например в селата Брегаре, Гостиля, Победа, Подем, Славовица и Крушовене няма такива граждани, докато в Ставерци, Рибен, Ореховица, Биволаре, Божурица, Байкал, Горна Митрополия, Долна Митрополия и Тръстеник са обособени отделни квартали с преобладаващо ромско и турско население. Населението на село Гостиля е съставено предимно от банатски българи - католици.

Основни изводи:

· Населението на община Долна Митрополия намалява, а заедно с това репродуктивните и трудоспособните континенти, което усложнява демографската и икономическа ситуация. Причините са големите загуби на човешки ресурси, силно влошена възрастова структура и възпроизводство с голям отрицателен естествен прираст. Демографските процеси в общината налагат вземането на конкретни мерки при целенасоченото дългосрочно планиране, съобразено с прогнозите за броя на живеещите в отделните селища и в общината като цяло;

· В общината се наблюдава различна средна продължителност на живота. Причината за различията е комплексна, но в същото време тя е синтезиран показател за стандарта на живот и равнището на развитие;

· Във всички населени места в общината намалява населението и то не само в селата, но и в градовете. Това е индикатор за общ спад в урбанистичното развитие както в количествено, така и в качествено отношение. Това има своето пряко следствие за създаване на предпоставки за повишен риск от социална изключеност в определена възрастова група (най-възрастните и самотноживеещите), която с годините се разраства като относителен дял в общата численост на населението. Този процес заслужава внимателен анализ и допълнително подпомагане чрез инструментите на целенасочена държавна политика.

3.3 Икономическо развитие на община Долна Митрополия

Пазарът на труда се характеризира с безработица към 31.05.2010г. в размер на 13,67 % от икономически активното население в общината. Официално регистрираните безработни лица са 1267 бр. Икономически активното население е средно 9271 души.

Структурата на безработните е както следва:

Безработните жени са 644 – 50,83 % от безработните лица за общината, като от тях:

- 33 % от безработните жени са на възраст над 50 години;
- 13 са с висше образование;
- 68,63 % са без специалност и професия;

Безработните младежи до 29 години са 263 души – 20,1 % от регистрираните безработни в общината, като:

- 44,1 % от тази група са жени;
- 42,7 % са без специалност и професия;
- 52,6 % от младежите до 29 г. са продължително безработни.

Регистрираните безработни с намалена трудоспособност са 42 души или 3,32 % от всички безработни от общината, безработни без специалност и професия – 45,23 % (19 човека).

Регистрираните самотни родители и майки с деца до 3г. общо са 28 души – 2.21 % от всички безработни. Всички са жени.

Безработните с продължителност на регистрация над 1 година са 31,89 % (404 души) от всички безработни лица, като тези с престой на пазара на труда над 2 години са 165 души или 13,02 % от всички безработни.

Структура на регистрираните безработни през 2009 г.

Професионална структура:

- с работническа професия – 340 лица (26,84 %)
- специалисти – 185 лица (14,60 %)
- без специалност – 742 лица (58,56 %)

Структура по сектори:

- сектор “Аграрен” – 88 човека (9,4 %)
- сектор “Индустрия” – 446 човека (27,1 %)
- сектор “Услуги” – 633 човека (31,3 %)

На територията на общината са развити транспортът, търговията и услугите. Първо, поради съчетанието от възможности за всички видове транспорт – воден, железопътен, автомобилен и въздушен. Второ, поради преминаването на два важни паневропейски транспортни коридора през района – коридор № 7 и коридор № 9.

В района се намира пресечната точка на няколко от най-големите европейски транспортни коридори, а именно:

- Транспортен коридор № 7 “Майн - Рейн – Дунав”;
- Транспортен коридор № 4 “Берлин - Прага - Братислава - Будапеща - Букурещ - Русе - Солун/Истанбул - Близкия Изток”;
- Транспортен коридор № 9 “Хелзинки - Киев/Москва - Одеса/Кишинев - Букурещ - Русе - Пловдив - Солун/Истанбул”;
- Транспортен коридор № 8 “Дурас - Тирана - Скопие - София – Русе /Варна/Бургас - ОНД и др. страни от черноморския басейн”.

Град Долна Митрополия се намира на 10,3 км от областния център.

Четвъртокласните пътища на територията на община Долна Митрополия са с обща дължина 109.10 км. В общината има действаща общинска транспортна схема с 10 линии, обхващащи 16- те населени места в общината. Те свързват населените места с общинския център и с областния център. Освен това действа и областна транспортна схема от преминаващи 4 автобусни линии.

Електроенергийната система на прилежащата територия е добре развита и оразмерена да поема по-голямо натоварване. Това улеснява включване на бъдещи консуматори, което ще стимулира икономическото развитие. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро. На територията на общината няма изградени хидроенергетични съоръжения. Всички селища в общината са електрифицирани. В гр. Тръстеник има подстанция на “Електрозахранване” АД – Плевен с инсталирана мощност от 50 MVA. Общият брой на трафопостовите в общината е 168 с инсталирана мощност 395209 KVA. През цялата ѝ територия са прокарани 20KV електропроводи с обща дължина 179,36 км и кабелни електропроводи 20 KV с дължина 840 м. Захранващите линии ниско напрежение са въздушни с дължина 265,6 км и кабелни с дължина 400м. Съгласно закона за Енергийната ефективност Община Долна Митрополия има действаща програма за ЕЕ за 2010-2013г.

В селищата на общината има добре изградена водоснабдителна мрежа и тя разполага с добри в количествено и качествено отношение водоизточници. Водоснабдяването основно е от собствени водоизточници. В голяма част от населените места има изградени каптажи и

тръбни кладенци. При периодичните проверки и анализ на качествата на питейната вода от РИОКОЗ – Плевен, не са констатирани отклонения от нормите. Селата Ставерци, Гостиля и Брегаре се хранят с питейна вода от Долнолуковитската система. Магистралните водопроводи са изградени през 50-те години и се предвижда да се извърши поетапна подмяна.

Основни отрасли на стопанството в общината са промишлеността и селското стопанство. Благоприятните климатични особености са предпоставка за развитие на селското стопанство, в това число: зеленчукопроизводство и трайни насаждения – лозя и овощни градини.

Промишлеността в общината се определя и е развита в подотраслите хранително-вкусова и лека промишленост. Промишлените предприятия са интегрирани на основата на селскостопанското производство – зърненофуражни култури, слънчогледово семе и др.

На територията на община Долна Митрополия за 2008г. са регистрирани 74бр. хранителни магазини, заведения за хранене и развлечения. През 2009г. са регистрирани само 23бр.

Обликът на промишлеността се определя от следните предприятия :

- „Слънчев дар” ЕООД гр.Долна Митрополия – произвежда комбинирани фуражи за животновъдството;
- “Българска захар” АД – гр.Долна Митрополия – произвежда захарни изделия;
- “Звезда” АД – гр.Долна Митрополия, произвежда рафинирано натурално слънчогледово олио;
- “Грос мебел” - гр. Тръстеник, предприятие за производство на дървени столове и мебели;
- “ДИТРОНИКС” ООД - гр.Плевен, база гр.Долна Митрополия - производство на пилета за угояване;
- “АГРОСЕРВИЗ КОМТРАКТ” ЕООД - гр.Тръстеник - регионален представител на КЛИААС Германия и производител на земеделска продукция;
- Кариерите в селата Славовица и Ореховица;
- “БЕТОНЕКС” ООД гр.Плевен, база гр.Долна Митрополия - строителство и алуминиева дограма;
- “СТАВЕР МИНЕРАЛ” ООД с.Ставерци – добив на трошен камък, чакъл и пясък.

Икономиката на общината е силно обвързана с производството на местни суровини, на базата на селскостопанското производство. Основният стопански субект в аграрния сектор са дребните селскостопански производители. Средните и едри селскостопански фермери и арендатори са малко на брой, но формират значителен дял от производството в селскостопанския сектор на общината, основно в растениевъдството.

Обработваемата земеделска земя в землището на Община Долна Митрополия е 496661 дка. Зърнопроизводството е традиционно приоритетно направление. Най-големи площи заемат пшеницата - 141610дка, слънчогледа – 119343дка и царевицата – 67856дка , като не малък е делът и на засетите площи с ечемик, овес и рапица. Относителният дял на произведените култури за стопанската 2008/2009г. в общината е 99 863 тона, със среден добив 308 килограма на декар.

Произвежданата земеделска продукция в общината е много добра предпоставка за развитието на дейности от хранително-вкусовата промишленост. На територията на общината функционират преработвателни предприятия в тази сфера, но те са недостатъчни за обработката на по-голяма част на произвежданата продукция.

Неразработен в общината до момента е секторът на туризма. Като потенциал за развитието на туризма се определят различни природни и културни обекти на територията на общината. Като основна предпоставка за развитие на туризма са излиза на Дунав при село Байкал, където има „плаж, чист въздух, тишина и спокойствие”. В същия район има и

подходящи условия за развитие на орнитоложки наблюдения, както и намиращия се в близост, на територията на съседната община, уникален комплекс Улпия Ескус. За улесняване на туристическия поток по река Дунав ще спомогне изграждащото се пристанище в близост до село Байкал и прилежащата инфраструктура – места за хранене и настаняване, които също се изграждат към момента.

Проблемите в селското и горското стопанство на общината са свързани главно с остарялата техника, ниската земеделска култура на населението, липсата на големи инвестиции, недостатъчните пазари и др. В Общинския план за развитие на Община Долна Митрополия за периода 2007-2013 год., бъдещото развитие на селското стопанство е свързано с необходимостта от предоставяне на общинска земя за изграждане на семейни ферми и смесени дружества с участие на инвеститори, оземляване на безимотни и малоимотни, отпускане на кредити, създаване на нови трайни насаждения, създаване на зеленчукови градини за стокова продукция, повишаване квалификацията на селските стопани, създаване на реален пазар на земята и др.

3.4 Здравеопазване

Здравните грижи за населението се осигурява от 15 лекарски и 10 стоматологични практики, по всички населени места има изградени и функционират лекарски кабинети. През 2009г. бе открит Център за спешна медицинска помощ. За община Долна Митрополия средният брой население на 1 общопрактикуващ лекар е 1420 души. В община Долна Митрополия няма болнични заведения, което е един от основните проблеми, тъй като населението е предимно от възрастни хора и се срещат трудности с придвижването до областния град Плевен, за да ползват специализирана медицинска помощ.

Училищното здравеопазване се осигурява от дванадесет медицински сестри, работещи в здравните кабинети в училищата и детските градини от общината.

Застаряването на населението води до увеличаване на демографския товар, с всички произтичащи от това затруднения за здравето обслужване на населението. Увеличават се разходите за издръжка на възрастните поколения. Намаляват възможностите за защита на децата и на хората в активна възраст. Делът на възрастните хора в селата е значително по-голям от тези в градовете поради вътрешната миграция в последните години и това допълнително създава проблеми поради по-слабо развитата здравна мрежа в селските райони.

Обобщената оценка на болестността, заболяемостта и смъртността по причини за умирация показва, че основните проблеми на здравето на населението произтичат предимно от заболявания, свързани със застаряване на населението и с широкото разпространение на рисковите фактори, породени от стила на живот на населението.

Върху появата на рисковите фактори имат определено влияние икономическите и социални условия в страната и в частност – в община Долна Митрополия. В това отношение трябва да се отбележат: безработицата, намаляването на доходите на голяма част от населението, влошената структура на разходите и потреблението. Други негативни фактори, свързани с начина на живот, са:

- поведенчески – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол и наркотични вещества, рисково сексуално поведение и т.н.;
- хранене – нерационално и небалансирано;
- психосоциален стрес.

На територията на община Долна Митрополия функционират здравни и социални заведения (Медицински център I, Дом за стари хора, хоспис), предлагащи лечебна и профилактична дейност, както и социални услуги за социално слаби и възрастни хора, хора с увреждания, малцинствени групи, деца. Здравеопазването в голяма степен работи на

принципите на пазарната икономика, липсва активизиране на неправителствения сектор и привличане на средства по проекти и програми.

Ограничаването на достъпа до здравни услуги, несполучливите в редица случаи организационно-структурни промени, недостатъчните финансови ресурси и принудително налаганите от населението самоограничения в потреблението на здравни услуги поради икономически причини съдействат за високите нива на заболяемостта, на общата и детска смъртност, задържането на общата продължителност на живота, влошават качеството на живот на българското население и възпрепятстват демографското му развитие.

3.5 Образование

На територията на община Долна Митрополия, през учебната 2009/2010 г. функционират 8 общински училища и 13 детски градини, от които 2 обединени детски заведения, както следва:

- ОУ "Христо Ботев" – с. Божурица
- ОУ "Св.св. Кирил и Методий" с. Горна Митрополия
- СОУ "Васил Априлов" гр. Долна Митрополия
- ОУ „Христо Ботев” с. Комарево
- ОУ „Климент Охридски” с. Крушовене
- ОУ „Христо Смирненски” с. Ореховица
- ОУ „Св.св. Кирил и Методий” с. Ставерци
- СОУ "Евлоги Георгиев" гр. Тръстеник
- ЦДГ "Иглика" с. Байкал
- ЦДГ "Кокиче" с. Биволаре
- ЦДГ "Божур" с. Божурица
- ЦДГ "Щастливо детство" с. Брегаре
- ЦДГ "Незабравка" с. Горна Митрополия
- ОДЗ "Здравец" гр. Долна Митрополия
- ЦДГ "Кокиче" с. Крушовене
- ЦДГ "Бреза" с. Комарево
- ЦДГ "Слънце" с. Ореховица
- ЦДГ "Незабравка" с. Подем
- ЦДГ "Здравец" с. Рибен
- ЦДГ "Вълчо Иванов" с. Ставерци
- ОДЗ "Щастливо детство" гр. Тръстеник

През учебната 2009/2010 в община Долна Митрополия функционират 4 средищни училища, както следва:

- СОУ "Васил Априлов" гр. Долна Митрополия
- СОУ "Евлоги Георгиев" гр. Тръстеник
- ОУ „Климент Охридски” с. Крушовене
- ОУ „Христо Смирненски” с. Ореховица

През учебната 2010/2011 година в списъка на средищните училища ще бъде включено и ОУ "Христо Ботев" – с. Божурица.

Училищата на територията на община Долна Митрополия не отговарят на критериите за защитено училище поради равнинния терен и малките разстояния между селищата.

Три основни фактора влияят на структурата на общинската образователна система:

1. **Демографският фактор** дава своето негативно отражение както върху броя на учениците, така и върху броя на учебните заведения в общината.

2. **Фактор раждаемост:** статистическите данни от ЕСГРАОН в община Долна Митрополия за родените и подлежащи на задължително обучение ученици през следващите пет години не променят съществено броя на учениците в училищата;

3. Миграционните процеси в страната /към други градове/ и в чужбина влияят значително върху общия брой на учениците и води към тяхното намаляване. Движението от и към чужбина засяга най-вече училища и райони, където преобладават ученици с ромски етнически произход и там където нивото на безработицата е голямо.

В община Долна Митрополия няма необхванти деца и ученици.

През последните две години процентът на отпаднали деца в задължителна училищна възраст намалява. Това е в резултат на оптимизиране на училищната мрежа и създаване на по – добри условия за образователен процес. За последната учебна година от нашата община са отпаднали 42 ученика, а 13 са заминали за чужбина. Най-голям е относителният дял на децата от рискови групи /ромски произход/. Причините за отпадане от училище могат да бъдат групирани, както следва:

- *Икономически* - ниски доходи на семействата, безработни родители, особено от селата без развита промишленост;

- *Социални* - родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството, отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори;

- *Личностни* - липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.

В детските градини на територията на общината са обхванати всички деца на възраст от 3 до 6 години. В ОДЗ „Здравец” гр.Долна Митрополия и в ОДЗ ”Щастливо детство” гр.Тръстеник функционират и яслени групи, с общо 47 деца, на възраст от 1 до 3 години.

В пет детски заведения има обособени самостоятелни подготвителни групи, а в останалите 8, 6 – годишните деца се обучават в смесени групи.

Подготвителни класове има в СОУ ”Васил Априлов” гр.Долна Митрополия и в ОУ ”Христо Смирненски” с.Ореховица.

3.6 Жилищни условия

Техническата инфраструктура не се отличава от тази на населените места от този тип. Водоснабдяването, електроснабдяването и съобщенията са добре развити. Във всички селища на общината няма изградена централна канализационна мрежа, което е основен недостатък на техническата инфраструктура.

В повечето населени места в общината, където има съсредоточени големи маси хора с ромско и турско самосъзнание, има обособени квартали на уязвими етнически малцинства със структурна бедност. В някои населени места, като с.Байкал, с.Биволаре и гр.Тръстеник (южно от кв.150, 151) на етническите малцинства има предоставени общински терени извън регулация. На тези места има изградена водоснабдителна мрежа и електроснабдяване. Няма изградена канализация и обособени улици. В други населени места с по-висок процент етнически малцинства, има обособени квартали в регулацията на населеното място – електрифицирани, водоснабдени, улици с трайна настилка.

В повечето селища част от ромските семейства са закупили имоти и са се заселили в различни части на населеното място.

В общината няма недостиг на жилища, населението на общината обитава предимно собствени жилища. Същевременно голям брой жилища в селата са необитаеми и свободни, намират се в райони с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали и са неблагоустроени, изоставени и полусъборени. Много семейства имат жилищни проблеми, произхождащи от лошите битови условия, липсата на финансови средства и многочленните семейства, живеещи в едно жилище. Горепосочените семейства са с деца.

4 Анализ на групите в риск в община Долна Митрополия

4.1 Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на общината се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: неравностойна позиция на пазара на труда, живеещи в изолирани общности, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и лицата в институции. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени. Анализът не цели да направи пълна класификация на рисковите групи, а да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги. Основополагащ фактор за нормален стандарт на живот е размерът на доходите, който може да осигури всички останали сфери на живот. Засегнати от този фактор са всички групи от населението, но размерът и периодичността на доходите оказва въздействие върху формирането на рисковите групи и уязвимост на индивидите в комбинация със следните други фактори:

- Безработица при хората в трудоспособна възраст;
- Ниски доходи на хората в надтрудоспособна възраст;
- Структура и численост на семейството;
- Увреждане или здравословен проблем на член от семейството;
- Липса на жилище;
- Принадлежност към етнически малцинства;
- Местоживееене в отдалечени и/или изолирани населени места.

От съществено значение за превенцията и преодоляването на влиянието на рисковите фактори, свързани с доходите е предприемането на конкретни мерки и услуги по отношение на определените рискови групи.

Възрастта е вторият основен параметър, който влияе върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за автономност на хората и необходимостта от подкрепа. Характерно за народопсихологията в България е споделяната отговорност между членовете на разширеното семейство при предоставяне на грижата за децата и възрастните хора, като това се приема като норма в обществото. При определяне на предпоставките за нормален стандарт за живот се извеждат и възможностите за грижа за близките, които имат нужда – деца или стари хора. Във връзка с този фактори се формират две основни рискови групи “деца” и “стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства - в случая наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи. Възрастта влияе върху уязвимостта на населението на областта в комбинация със следните фактори:

- Наличие на лица, отговорни за децата и възможност да предоставят грижа;
- Възможност да се предоставят грижи за възрастни и стари хора от техни близки.

4.2 Характеристика на рисковите групи в община Долна Митрополия

Анализът на ситуацията идентифицира основните проблеми, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на община Долна Митрополия. В резултат на проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги, както и причините, пораждащи

конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи население, на основата на социално-икономически и други неблагоприятия.

При анализа на рисковите групи беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено в случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че системите на социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. Затова в ползрението на съответните служби са само лицата, чиито проблеми са ескалирали до степен на инцидент или криза. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават, което води и до невъзможност на системите за статистика да ги обхванат. Данните за броя на лицата от съответните групи (с изключение на настанените в специализирани институции) са приблизителни, тъй като рискът от социално изключване е резултат от съчетаване на фактори от различно естество, а не резултат от една единствена характеристика. Така например, само наличието на много деца в семейството не може да бъде предпоставка за социално изключване, ако към тази характеристика не са включени и други, като продължителна безработица, липса на жилище, ниско образование на родителите.

4.3 Деца

4.3.1 Деца, настанени в ДМСГД

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” Долна Митрополия за периода 2006 – 2010 година в Домове за медико-социални грижи, намиращи се на територията на областите Плевен, Ловеч, Враца и други са били настанявани по различно време общо 17 деца, като настанените деца до 31.12.2007 г. са 12, през 2008 – 2, през 2009 – 2 и през 2010 г. (до момента) – 1 деца. Анализът на настаняванията показва, че по-голямата част от родителите, които са оставили децата си за отглеждане, поддържат контакти с тях.

4.3.2 Деца, настанени в ДДЛРГ

По данни на Дирекциите „Социално подпомагане” от община Д.Митрополия за периода 2006 – 2010 година в Домове за деца, лишени от родителски грижи, намиращи се извън територията на областта, са били настанявани по различно време общо 26 деца, като настанените деца до 31.12.2007 г. са 17, през 2008 – 5, през 2009 – 4 За периода януари - април 2010 г. няма настанени деца.

В изпълнение на мерките и дейностите по Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България” към момента постъпва информация от домове за деца, лишени от родителска грижа от Област Враца - 6 настанени деца от община Д.Митрополия.

4.3.3 Деца, настанени в ДДМУИ

По данни на Дирекциите „Социално подпомагане” от община Д.Митрополия за периода 2006 – 2010 година в Домове за деца и младежи с умствена изостаналост са били настанени общо 2 деца, до 31.12.2007 г.

В изпълнение на мерките и дейностите по Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България” към момента постъпва информация от домове за деца с умствена изостаналост. По последни данни, постъпили до Община Долна Митрополия и дирекция „Социално подпомагане” – Д.Митрополия има настанени 3 деца в домове с умствена изостаналост, намиращи се на територията на областите Видин, Монтана и Ловеч.

Основните потребности на децата в институциите са свързани с правото им на живот в семейна среда или осигуряване на среда, близка до семейната. По данни на ДСП

настанените на възраст от 0 до 18 години деца от община Долна Митрополия в специализирани институции за периода 2007-2010 г. са общо 46, от които 23 са настанени в друга област, а останалите – на територията на Област Плевен.

Налице е трайна тенденция да се настаняват за отглеждане в домовете деца от ромски произход. Основните причини са бедност, трайна безработица на родителите, недостатъчен родителски капацитет, лоши битови условия и преценка за риск за отглеждането на децата от социалните работници. Често тези деца не посещават детска градина и са в риск от отпадане от училище. За да се подпомогне превенцията на настаняването и да се създадат условия за тяхното социално включване, е нужно да се използват пълно ресурсите на образователната система. За целта е необходимо да се повиши ефективността на партньорството между двата сектора, тъй като ресурсите и на образователната система, и на социалните услуги не са достатъчни.

За по-голямата част от децата, с изключение на настанените в домове за деца с увреждания, целта в плана за грижа е реинтеграция. Анализът на настаняванията, направен през 2007 година, показва, че над половината от децата престояват в домовете над две години. Данните показват, че за по-голямата част от децата, които не са оставени за осиновяване, контактът с родителите не е прекъснат. Степента на ангажираност и отговорност на семейството обаче е различна и е необходимо да се развива връзката на родителите с децата. Същевременно с настаняването на детето в институция, е много сложно да се установи контакт и да се мотивират родителите да възстановят отношенията дете/родител. Активна отговорност трябва да бъде поета и от служителите в дома. Паралелно трябва да се развиват услуги за директна работа в общността с цел превенция на изоставянето и реинтеграция на настанените деца чрез изграждане на родителски умения, предоставяне на алтернативни форми на грижа, използване на ресурсите на междусекторно партньорство между детските градини, училищата, ДСП и ДБТ.

4.3.4 Деца, настанени при близки и роднини

Настаняването на деца при близки и роднини е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство и намира широко приложение през последните години.

Общия брой деца, настанени при близки и роднини

2007 г.	2008 г.	2009 г.	април 2010 г.
12	17	13	5

Това са случаи, които са минали през Отдел „Закрила на детето” и е наложена мярка за закрила. При тези деца е необходима подкрепа на хората, които са поели грижа за отглеждането на децата вместо техните биологични родители. Проблемите се отнасят също до потребностите на децата да получават адекватни грижи и до потребностите на роднините и близките да бъдат подкрепяни при предоставяне на грижите за настанените при тях деца.

Отговорните възрастни, ангажирани с грижите за децата са техните родители. Роднините, най-често баби и дядовци, са включени активно в отглеждането на децата, като това е широко разпространена практика в семействата от всички социално-икономически прослойки на населението от общината. Грижата за децата традиционно се разпределя между различните поколения в рамките на семейството. Много често родителите реално отсъстват, тъй като са на работа в други населени места или в чужбина. Голяма част от трудностите при осъществяване на адекватни политики, мерки и услуги по закрила на детето са свързани с отговорностите по отношение на детето.

Групите, които се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа за децата от страна на биологичните родители, са:

- деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им – липса на достатъчно възможности /доходи или родителски капацитет/;

- наличие на увреждане на детето;
- проблемно поведение на детето;
- деца в риск да бъдат изоставени от своите родители;
- деца с мярка за закрила – настанени в специализирани институции;
- деца настанени при близки и роднини.

4.3.5 Деца с увреждания

По представени данни от Д"СП" Д.Митрополия към месец май 2010 г. броят на децата с увреждания е 97. В тази група са включени деца с физически, умствени, психически, сензорни и комплексни увреждания.

Независимо от направените промени през последните години по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, направеният анализ показва, че все още основните затруднения на родителите са от финансово естество (осигуряване на лекарства, консумативи, лечение, рехабилитация). В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за включване и реализация.

Деца с физически увреждания	59
Деца с психически увреждания	8
Деца с множествени увреждания	11
Деца с умствена изостаналост	19

Децата с увреждания, посещаващи детските градини и училищата, са обхванати от ресурсно подпомагане. С тях работят 2 ресурсни учители и 1 логопед.

Основните потребности на децата с увреждания са:

- Достъп до образование в общо образователни училища;
- Равен достъп до услуги и възможности за техните връстници;
- Осигуряване на достъп до адекватна здравна грижа;
- Придобиване на умения и навици за самостоятелен живот;
- Осигуряване на достъпна архитектурна среда, особено в изолираните малки населени места;
- Осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация;
- Осигуряване на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания;
- Интеграция в общността.

4.3.6 Деца, изоставени на ниво родилен дом

Изоставените деца на ниво родилен дом за общината са 2 за 2007 г., 2 за 2008 г. и 5 за 2009 г.

4.3.7 Деца в риск от отпадане от училище

Предоставените данни от училищата показват, че се запазва тенденцията на децата, застрашени от отпадане от училище. В община Долна Митрополия през учебната 2007 – 2008 г. са отпаднали 96 деца, през учебната 2008 - 2009 са отпаднали 52 и през първия срок на учебната 2009 - 2010 г. – 43.

Идентифицирането на децата, нередовно посещаващи училище, се усложнява от практиката педагогическите колективи да прикриват отсъствията им, за да се запази броят на учениците, тъй като от него зависят средствата за издръжка на съответното учебно заведение. Проблемът е особено силен в училищата в малки населени места с недостатъчен

брой ученици за сформирани на паралелка. Това правило започва да се прилага и от голяма част и от училищата в общината, поради намаляването като цяло на децата в училищна възраст.

Децата в риск от отпадане от училище могат да се групират в следните групи:

- Деца от закрити училища след прехвърлянето им в приемно средищно училище;
- Деца, записани в училище извън населеното място, в което живеят.

Основните проблеми, водещи до отпадане на децата от училище са:

- Липса на мотивация на децата за посещаване на училище;
- Не добро владеене на български език от деца от ромските общности;
- Занижен родителски контрол;
- Неприемане на образованието като ценност;
- Недостатъчни доходи на семейството и бедност.

Основните идентифицирани нужди са:

- Включване на учениците в групи за допълнителна подготовка по български език;
- Създаване на подходящи условия за ангажиране на свободното време на учениците;
- Увеличаване на привлекателността на училището чрез разширяване на извънкласните занимания съгласно интересите на учениците;
- Включване в масови училища;
- Работа със семейството за развиване на мотивация за образование.

4.3.8 Деца с родители в чужбина

Специфична група в риск са децата на родители, живеещи в чужбина (за община Долна Митрополия през учебната 2009/2010г. общо 13 деца са заминали с родителите си за чужбина). Поради липса на работа, родителите напускат населените места и от години са се установили в Испания, Италия, Гърция и Кипър, където живеят и работят. За известна част от децата е приложена мярка за закрила - настаняване в семейство на близки и роднини. За не малка част от децата и учениците се грижат възрастни роднини, които нямат нужния авторитет пред тях. Това води до прекъсване на преки емоционални контакти между деца и възрастни и липса на родителски контрол в случаите, когато близките не успяват да се “справят” с децата.

Основните идентифицирани нужди са:

- Ангажиране на свободното време;
- Преодоляване на поколенческите конфликти;
- Възстановяване на семейството;
- Подкрепа в училище.

4.3.9 Деца на непълнолетни родители и майки под 18 години

Ражданията на майки под 18 годишна възраст за 2007 г. са 14, за 2008 – 15 и за 2009 – 23. Относителният дял на ражданията на непълнолетни в община Долна Митрополия е 9,7 % от всички раждания годишно.

Голяма част от децата на непълнолетни родители живеят в села в общината, населени предимно с роми. Необходимо е специално внимание към тях за превенция на изоставянето, изграждане на родителски капацитет и подкрепа; продължаване на образованието и развитие на професионална квалификация, включване на пазара на труда.

4.3.10 Деца в многодетни семейства

Няма официални данни каква част от настанените в институции деца са от многодетни семейства от община Долна Митрополия. Анализът на настаняванията, въз основа на информация, предоставена на ниво Плевенска област показва, че 70 на сто от децата в домовете имат братя и сестри. За малка част от тях няма информация, а единици са тези, които са единствено дете. Над половината от децата, настанени в ДДЛРГ са в институцията заедно със своите братя и сестри. Този процент е значително по-малък при децата, настанени в ДМСДГ – по-малко от 20 на сто. Данните показват, че трябва да се развият допълнителни услуги за подкрепа на многодетните семейства.

Децата в многодетни семейства от община Долна Митрополия са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите. Една част от тях са от ромски семейства, живеещи в обособени общности. За да се даде възможност за социално включване и за да имат равен шанс е необходимо на тези деца да им се осигури достъп до качествено образование. Паралелно обхващането на децата на многодетни семейства в ранна възраст в детска градина и в целодневна форма на организация на образованието ще подпомогне в отглеждането им социално слабите родители. Същевременно обхващането на децата в училище и подпомагането на семействата не трябва да се смесва със записването и настаняването им в учебни заведения от интернатен тип.

4.3.11 Деца на самотни родители

Към месец май 2010 г. в община Долна Митрополия са регистрирани общо 1318 деца на самотни родители. Работната група няма информация колко от тези деца ходят на училище или са част от рискови групи. Необходимо е да се проучи каква част от децата, настанявани в институции, децата в риск от отпадане от училище и с агресивно поведение се отглеждат от един родител, за да се планират интервенциите според нуждите на семействата на ниво община.

4.3.12 Деца, жертва на насилие и трафик

	насилие	трафик
1 Деца, жертва на насилие и трафик 2007 г.	53	4
2. Деца, жертва на насилие и трафик 2008 г.	74	4
3. Деца, жертва на насилие и трафик 2009 г.	64	2
4. Деца, жертва на насилие и трафик 2010 г.		1

Един от основните проблеми по отношение на работата с децата, жертви на насилие е доказване на деянието. Насилието, особено сексуалното, се доказва трудно, децата са подложени на поредица разпити, в които разказват за случилото се на различни хора, в обстановка, която допълнително представлява стрес за тях. Няма специализирани съдебни състави, които приоритетно да гледат делата, свързани с децата. Все още специалистите трудно разпознават белезите на насилие по отношение на конкретен случай, особено при работа с малцинствени общности. По отношение на децата, които са жертва на трафик, много често те биват връщани в същата рискова среда, ако не бъде доказано участието в трафика на техни родители или близки. В резултат на това се случва да се повтори извеждането на детето в чужбина със същата цел – проституиране или кражби.

Обобщените потребности на децата от тези групи са свързани с предоставяне на специализирана консултантска помощ за децата и техните родители, осигуряване на подслон, храна, дрехи, лекарства, консумативи; достъп до здравни и образователни услуги; компетентна родителска грижа, основана на любов и привързаност; грижи в семейна среда;

разбиране и предоставяне на закрила, вместо наказание; преодоляване на травмите от преживяно насилие. Рискът от институционализация за тази група деца е особено висок, ако няма адекватни услуги по превенция, тъй като все още се смята, че домовете предоставят възможност за физическото оцеляване на децата.

4.3.13 Деца с проблемно поведение

Може да се твърди, че системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца като деца в риск, т.е. те не са приоритетна група, независимо че социален работник взема участие в работата на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). Налице е различен подход към детето от страна на органите, които прилагат ЗЗД и ЗБППМН. Логично за системата за закрила е да възприема проявата на детето като симптом, като сигнал за проблем, който е основание за закрила, а не повод за наказание. Много често проблемите при децата са провокирани от проблеми, свързани с родителския капацитет и липсата на услуги за подкрепа на родителите. В повечето случаи, децата са вече случай на ОЗД. Голяма част от случаите са деца с проблеми в училище. В тази връзка, има недостиг на услугите, предлагащи превенция на отпадането от училище, подкрепа в образователния процес и повишаване на мотивацията на децата да учат.

Много от децата попадат в рисковите групи, тъй като родителите им имат трудности при отглеждането им поради:

- Социално-битови проблеми (липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства):

Това са проблеми, свързани с обективни трудности при отглеждане на децата, т.е. дадености, които са факт и нямат отношение към личността на родителите, като: липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства.

- Проблеми, породени от липса на умения или невъзможност за родителстване:

Тези проблеми са свързани предимно със субективните трудности на родителите за осъзнаване и посрещане на потребностите на децата – в случаи на непълнолетни родители; родители, които са живели в институции; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания; родители, които са в чужбина. През последните години се увеличава броят на децата на родители в чужбина. Направеното проучване в домовете за деца извежда висок процент на деца, настанени в специализирани институции, чиито родители са в чужбина – 10%. Проблемите основно са свързани с трудностите, които срещат роднините при отглеждането им.

Може да се направи анализ на потребностите на групите деца в риск и да се идентифицират следните изводи:

- Посредством разкритата социална услуга в общността се преодолява един от основните проблеми на децата с увреждания и техните семейства – социалната изолация. С разкритата социална услуга се дава възможност на родителите да намерят трудова и професионална реализация, освободени от целодневната грижа за децата.
- Изключително висок е процентът на децата и младежите с увреждания, интегрирани в масови училища и детски градини, с изключение на тези с дълбока умствена изостаналост и тежки физически увреждания.
- Актуален е въпросът за достъпност на архитектурната среда, особено в малките населени места.
- Психологическа подкрепа за родителите се оказва основно от отдел “Закрила на детето”, което не е достатъчно.

- Налице е необходимост от методическа помощ и подкрепа, повишаване на квалификацията и мотивацията на персонала за работа с деца с увреждания и техните семейства.
- Придобиването на умения и навици за самостоятелен живот е една от основните задачи, стоящи пред ДЦДМУ по която се работи ежедневно с потребителите.
- Осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация на младите хора с увреждания остава трудно решим проблем, предвид свития пазар на труда и високата безработица в общината.

4.4 Възрастни и стари хора

4.4.1 Възрастни хора с увреждания

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Данните за лицата с увреждания са предоставени от Д „СП” и отразяват броя на подпомаганите лица, основно по ЗИХУ.

Общо за община Долна Митрополия – 2143 лица.

- Лица с физически увреждания - 1190

от тях със:

сензорни увреждания - 267

- с множествени увреждания - 855
- лица с умствена изостаналост - 60
- лица с психични разстройства - 38

Тези данни включват сборна група хора в трудоспособна възраст, които вследствие на заболяванията са придобили увреждане.

Основните проблеми на хората с увреждания са:

- Недостиг на здравни услуги и рехабилитация;
- Липса на специализиран транспорт от селата към общинския център, където се изпълнява услугата, а от там - ограничен достъп на живеещите в селата до качествени здравни и рехабилитационни услуги;
- Липса на клинични пътеки за голяма част от заболяванията;
- Изолация от пазара на труда;
- Ниски доходи на лицата и техните семейства;
- Социална изолация в общността;
- Липса на дневна/почасова грижа;
- Липса на подкрепа за семейството;
- Недостъпна архитектурна среда.

Основните идентифицирани нужди са:

- Предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация;
- Изграждане на умения за независим живот;
- Обучения за активно включване на пазара на труда;
- Осигуряване на подкрепа за семейството;
- Достъпна архитектурна среда;
- Подкрепа в социално включване в общността.

4.4.2 Хора с увреждания, настанени с специализирани институции

На територията на Община Д.Митрополия няма специализирана институция за настаняване на хора с увреждания. Същите са настаняват както извън общината, както в същата област, така и на територията на друга област в страната.

Лица с увреждания, ползващи социални услуги по данни на настанителни заповеди ХУСУ

Към 31.12.2007 г.	2008 г.	2009 г.	април 2010 г.
12	10	10	10

4.4.3 Стари хора, настанени в институции

За периода 2007-2010 година в специализирани институции са настанени 21 души, като 13 от тях са настанени в „Дом за стари хора” с.Горна Митрополия, а останалите - извън територията на общината. Двама души чакат за настаняване към месец април 2010 г.

4.4.4 Самотно живеещи стари хора

Общият брой на самотно живеещи стари хора в общината са 1303, разпределени по селища, както следва:

Населено място	Брой самотно живеещи стари хора
гр. Долна Митрополия	167
гр. Тръстеник	67
с. Байкал	16
с. Биволаре	63
с. Божурица	135
с. Брегаре	121
с. Горна Митрополия	63
с. Гостиля	156
с. Комарево	150
с. Крушовене	145
с. Ореховица	15
с. Победа	76
с. Подем	26
с. Рибен	86
с. Славовица	32
с. Ставерци	183

Гражданите в пенсионна възраст в общината са 7 713, което представлява 36,20 % от всички жители в общината. Основен проблем е достъпът до различните услуги на хората в пенсионна възраст. Преобладаващата част от селата извън град Д.Митрополия и гр.Тръстеник са обитавани основно от хора в пенсионна възраст.

Като основни потребности могат да бъдат изведени:

- Подкрепа за ежедневните грижи в дома - помощ при самообслужване, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване;
- Осигурен достъп до аптеки и помощ при закупуване на лекарства;
- Достъп до медицинска помощ и здравни услуги;

- Осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа;
- Компенсиране на изолираността от достъп до социални и здравни услуги на малките населени места в селските райони.

Стари хора, ползващи социална услуга „Домашен социален патронаж” в община Долна Митрополия през 2008 година са 385 човека, през 2009 – 420 и през 2010 – 360.

В община Долна Митрополия се предоставя услугата Домашен социален патронаж и обхваща 16-те населени места, като за целта са разкрити 3 кухни майки обслужващи стари хора, ветерани от войните и военноинвалиди, хора с различни видове увреждания. Капацитетът е запълнен, но жалаещи има. Това е услуга в общността и е най-добре приемана от хората и ползвателите ѝ.

Животът на старите хора в отдалечените и изолирани населени места е изключително затруднен, основно поради достатъчно средства и затруднен достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битови дейности и най-вече социалната изолация. Броят на старите хора, които се нуждаят, но не са обхванати от социална услуги е неясен.

Самотните стари хора, които живеят в малките населени места като с. Байкал, с. Гостиля и др. са в състояние на социална изолация и имат нужда от подкрепа в ежедневието си. Обхватът на програмите, които развиват услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник” не са достатъчни, за да задоволят всички техни потребности. А и като цяло бройките които се отпускат за общината са крайно недостатъчни а жалаещи ползатели има достатъчно. Мерките за преодоляване на проблемите предвиждат планиране и разкриване на мрежа от услуги за стари хора, която може да стъпи на вече съществуващи структури – читалища, пенсионерски клубове, каквито има във всички населени места.

4.4.5 Общности и групи в неравностойно положение

4.4.5.1 Безработни

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното работоспособно население. Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. Официалните данни за безработицата в община Долна Митрополия показват следните данни:

2007 г.	2008 г.	2009 г.	април 2010 г.
943	739	1080	1265

От групата на безработните най-засегнати са:

- хората, които не са завършили основно образование;
- хора в предпенсионна възраст, които не са конкурентно способни на пазара на труда;
- хора от етнически малцинства;
- майки с деца и самотни родители;
- хора с намалена работоспособност.

Безработицата на трудоспособните хора се отразява сериозно на качеството на живот на всички членове на семейството, особено на децата.

4.4.5.2 Ниски доходи на хората в нетрудоспособна възраст

От всички хора в пенсионна възраст, които срещат трудности по отношение на доходите, най-засегнати са хората с минимален размер на пенсиите и хора в пенсионна

възраст, които по различни причини нямат пенсия. Последната група е много трудна за идентифициране поради липса на данни, но в нея попадат хора, които продължително време са работили без да се осигуряват.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с доходите на населението от община Долна Митрополия:

- Преодоляване на безработицата сред трудоспособното население
- Подпомагане и услуги на хора в надтрудоспособна възраст с минимални доходи
- Подпомагане и услуги на хора от многодетни и непълни семейства
- Подкрепа и услуги за семейства на хора с увреждания
- Актуализиране на политиките за социално включване на уязвимите малцинства.

От съществено значение за превенцията и преодоляването на влиянието на рисковите фактори, свързани с доходите е предприемането на конкретни мерки и услуги по отношение на определените рискови групи.

4.4.5.3 Принадлежност към етнически малцинства

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността – ранното отпадане от училище, ниско образование или липса на професионална квалификация на голяма част от жителите, липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги. Тези места са районите с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции, деца, в риск от отпадане от училище. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в рамките на собствената компактна малцинствена група.

В тази група попадат семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. За да се разбие затворения цикъл е необходима комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца:

- Наваксване на липсата на професионална квалификация и образование
Допълнителна професионална квалификация и образование за младежите, отпаднали от училище или с основно и по-ниско образование;
- Подкрепа на родителите в случаите на трайна безработица чрез допълнителна професионална квалификация и включване в програми за заетост, при липса на други възможности за заетост;
- Изграждане на родителски капацитет и увереност;
- Включване на децата от ранна възраст в детска градина с цел социализация и овладяване на български език;
- Мотивация на детето и семейството за включване и задържане в образователната система;
- Осигуряване на достъп до качествено образование за децата и младите хора и гарантиране на бъдеща конкурентноспособност на пазара на труда;
- Директна работа в общността за подкрепа на семействата в неравностойно положение и за подпомагане на родителите и семейството при реинтеграция на децата, настанени в институции, както и превенция на изоставянето;
- Изграждане на механизъм на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

4.4.5.4 Грижи за възрастни и стари хора от техни близки

Характерна за народопсихологията на българина е споделяната отговорност между членовете на семейството. Грижата за възрастните и децата от семейството се приема като норма в обществото. При определяне предпоставките за нормален стандарт на живот се извеждат възможностите за грижа за близките, които имат нужда: деца или възрастните членове на семейството.

Грижата за възрастните хора по принцип и характерно за българския бит се възприема като морално задължение на техните деца. Въпреки това в последните години се наблюдава тенденцията различните поколения да живеят сами, тъй като децата им по една или друга причина са на далечни разстояния от тях.

В тази връзка развитието на социални услуги в подкрепа на грижите за възрастните хора се възприема като облекчение и за двете страни.

Групите, които мога да се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа, са: самотни стари хора, които живеят сами; възрастни хора с увреждания; възрастни хора с увреждания, които са настанени в институции.

5 Оценка на социалните услуги в община Долна Митрополия

Целта на анализа на предоставяните на територията на Община Долна Митрополия социални услуги е да се оценят възможностите на наличните човешки, материални и финансови ресурси за предотвратяване на рисковете за отделните целеви групи, както да се очертаят формите и методите за тяхното преодоляване.

Анализът на социалните услуги в община Долна Митрополия е направен на базата на събраната информация от:

- Картите за услуги, подадени от доставчиците на социални услуги;
- Карта за данни на рисковите групи по общини.

5.1 Специализирани институции

На територията на общината има разкрита специализирана институция „Дом за стари хора” с.Горна Митрополия от 2006 г. с капацитет 20 ползватели.

Ползватели на тази услуга са:

- възрастни хора, които нямат близки и роднини;
- възрастни хора, които имат близки и роднини, но същите се намират в трайна невъзможност да полагат необходимите грижи в семейна среда;
- възрастни хора без жилище;
- изчерпани възможности за социално включване и предоставяне на социални услуги в домашна среда;
- възрастни хора, които не са в състояние сами да организират своето ежедневие и да задоволяват основни жизнени потребности;
- възрастни хора с физическо и психическо състояние, съответстващо на социалните услуги предоставяни в дома.

От данните, подадени от Д”СП” Долна Митрополия и ръководител ДСХ, за тази предоставяна услуга има чакащи за настаняване.

Данните за хоспис „Надежда” са извадени от интернет, тъй като до момента на приключване на анализа не ни бяха предоставени такива.

Хоспис „Надежда” гр. Тръстеник е разположен на разстояние 16 км от град Плевен. В лечебното заведение работи екип от квалифицирани: лекари-специалисти, рехабилитатор, социален работник, психолог, духовно лице, административен персонал. За доброто

обгрижване на болните е ангажиран обучен екип от мед. сестри и болногледачи. Капацитетът на заведението е 42 болни.

Комплексните и специализирани грижи, които предлага лечебното заведение са насочени към осигуряване възможно най-добро качество на живот на болни в напреднал стадий на хронично-инвалидизиращи заболявания, преминали активно лечение - авансирани онкологични, декомпенсирани - сърдечни, белодробни, неврологични заболявания, ортопедични и такива с медико-социални проблеми.

Хосписът разполага с антидекубитални дюшеци, функционални легла, кислороден апарат, аспиратори и всички необходими консумативи за грижа за тежко болни. Основен приоритет на дейността е фокусът върху запазване качеството на живот на пациента независимо от вида и стадия на неговото заболяване.

В общината няма специализирани институции за деца. При необходимост от извеждане извън семейството, нуждаещите се деца и лица се настаняват по възможност в специализирани институции в областта, а при липса на свободни места и в съседни области.

5.2 Услуги в общността с доставчик Община Долна Митрополия

5.2.1 Домашен социален патронаж и трапезарии

- капацитет 400 ползватели, година на разкриване - 1985г.

Услугите на Домашен социален патронаж са предназначени за хора, които са затруднени със задоволяване на основните си жизнени потребности - възрастни хора, самотно живеещи, хора в неравностойно положение, ветерани от войните и военно инвалиди, възрастни хора, настанени в специализирани институции: „Дом за стари хора” с.Горна Митрополия и Хоспис „Надежда” гр.Тръстеник. Финансирането на социалния патронаж е чрез общинския бюджет.

5.2.2 Социален асистент

–услуга в общността, доставчик Община Долна Митрополия по проект НП”АХУ”. Ползватели за 2009 г. са 29 лица.

Услугата е доставяна в гр.Долна Митрополия, гр.Тръстеник, с.Горна Митрополия, с.Победа, с.Божурица, с.Биволаре, с.Рибен, с.Подем, с.Комарево, с.Байкал, с.Крушовене, с.Ореховица, с.Славовица, с.Ставерци, с.Брегаре и с.Гостиля.

Услугата е предназначена за: хора хора с трайни увреждания или тежко болни самотни хора чрез осигуряване на заетост на безработни лица като лични и социални асистенти.

5.3 Услуги в общността с доставчик Дирекция „Социално подпомагане” Долна Митрополия

5.3.1 Личен асистент

– услуга в общността – доставчик на услугата е Д”СП”

Ползвателите на тази услуга са: самотно живеещи; деца с увреждания, които не могат да се обслужват сами; лица в тежко здравословно състояние. Услугата е разкрита заповед № РД01-77/22.01.2010 г. на Ръководител проект за одобрено включване на Дирекция „Социално подпомагане” – Долна Митрополия в изпълнение на Проект „Социална услуга за качествен живот- фаза 2” по схема за директно предоставяне безвъзмездна финансова помощ ВГ 051РО001-5.2.05 „Усъвършенстване и подобряване на услугата личен асистент за хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора- Фаза 2 ” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2013”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Ползвателите са от селищата на територията на община Долна Митрополия. Броят на ползвателите е променлива величина, респективно и населените места.

5.3.2 Социален асистент

- услуга в общността, доставчик Д”СП” Долна Митрополия по проект НП”АХУ”. Ползвателите са от селищата на територията на община Долна Митрополия. Броят на ползвателите е променлива величина, респективно и населените места.

Услугата е предназначена за: лица с 90 и над 90 на сто трайно намалена работоспособност с определена чужда помощ; деца с 50 и над 50 на сто намалена възможност за социална адаптация с определена чужда помощ; лица или деца, изведени от специализирана институция за лица с увреждания.

Във всички населени места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.

5.4 Мерки и политики за социално включване

Услугите в общността са изключително подходящи за малките населени места, подобряват значително качеството на живот на самотните възрастни хора и хората с увреждания, оказват съществено влияние върху намаляването на броя на настанените в специализирани институции хора с увреждания чрез предоставяне на услугите в семейна среда, усъвършенстване и подобряване на социалните услуги за възрастни с увреждания, чрез нов подход при ангажиране на социалните асистенти. Община Долна Митрополия кандидатства по проект „Достоен и независим живот за социално изключени граждани от община Долна Митрополия” по ОП „Развитие на човешките ресурси” и в момента се чака одобрението му. Целта на проекта е: Създаване на реална възможност за реализиране на правото на хората с различни видове увреждания да бъдат активни и да вземат самостоятелни решения за организиране на ежедневието и живота си.

На територията на Община Долна Митрополия няма специализирани институции и социални услуги в общността за деца и младежи. Общината в партньорство със Сдружение на помагачи специалисти в социалната сфера „Малки стъпки” е кандидатствала за услугата „Приемна грижа” по проект „Да се почувстваш у дома” по ОП „Развитие на човешките ресурси” и в момента се чака одобрението му.

6 Оценка на ресурсите за развитие на социални услуги в община Долна Митрополия

6.1 Анализ на човешките ресурси за предоставяне на услуги

- Персонал за управление на социалната сфера – общини и ДСП

Една от предпоставките за ефективност на социалните услуги е наличието на квалифициран персонал. Развитие и обучението на човешките ресурси в тази област е важна предпоставка за качество.

В общинска администрация Долна Митрополия е обособен сектор, който управлява и координира предоставяне на социални услуги във всички сектори – социални услуги, образование, здравеопазване, култура, младежки дейности.

	Щат	Образование	Степен	Специалност
	Заместник кмет по социалните въпроси	Висше	Магистър	Педагогика
Сектор "Образование, култура, етнодемографски проблеми, трудова заетост и социални дейности"	Началник сектор	Висше	Магистър	Педагогика
	Главен специалист „Детски заведения, здравеопазване и социални дейности“	Висше	Магистър	Българска филология
	Старши специалист "АО по НП"	Висше	магистър	Технология на ММ
	Директор „ДСХ“	Висше	Магистър	Педагогика
	Ръководител "Домашен социален патронаж"	Висше	Магистър Бакалавър	Финанси Социално и здравноосигурително дело

Дирекция „Социално подпомагане“ се ръководи от директор, който е магистър "Социални дейности" и "Здравно осигурителни системи" с 11 години стаж в сферата на социалното подпомагане.

Има обособени три отдела: „Социална закрила“, „Хора с увреждания и социални услуги“ и отдел „Закрила на детето“. Началник отделите са с висше образование и квалификации в сферата на социалните дейности. Повече от заетия персонал е с над петгодишен професионален опит в областта на социалното подпомагане и закрилата на детето. Всички са преминали квалификационни курсове и различни форми на обучение в сферата на социалната работа.

- Персонал за предоставяне на социални услуги

Най-развитата социална услуга в Община Долна Митрополия е „Домашен социален патронаж и трапезарии“, който е на 100% общинска издръжка. Щатното разписание на персонала е, както следва: ръководител старши счетоводител, младши счетоводител, организатор ДСП, касиер–домакин, социален работник и калкулант, готвач, помощник-готвач, работник кухня, разносвач и шофьори.

Общия брой на персонал зает с дейността социален патронаж е 27 човека, от тях 4 са лицата с висше социално образование:

Ръководител ДСП и трапезарии – магистър финанси, бакалавър „Социално и здравно осигурително дело“; организатор „ДСП и трапезарии“ – магистър по социални дейности; социален работник в ДСП – бакалавър социална педагогика, социален работник ДСП – полувисше „Социален работник“.

Счетоводния отдел към ДСП и трапезарии, обслужващ и „Дом за стари хора“ е зает от лица с висше икономическо и средно специално образование.

Останалите социални услуги се предоставят от общината по реализирани проекти и програми и няма постоянно зает персонал.

„Дом за стари хора” с.Горна Митрополия – заетият персонал в дома към момента се управлява от Директор с педагогическо образование, социалният работник на дома е с висше образование.

В отдел „Социална закрила” работят 5 социални работници, обслужващи територията на община Долна Митрополия, главен експерт, главен специалист ИО и старши счетоводител.

В отдел „ХУСУ” работят 6 социални работници от които 4 са с изнесено работно място, същите са с професионален опит в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги.

В отдел „Закрила на детето” – началник отдел с 18 години стаж в сферата на социалното обслужване, с висше образование специалност “Социални дейности” и “Здравно осигурителни системи”, двама главни експерти – магистър „Психология” и магистър „Социални дейности”, 1 социален работник със 17 години професионален опит в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги.

Всички служители в дирекция „Социално подпомагане” подлежат на обучение, съобразено с изпълняваните дейности по длъжностни характеристики. Прилага се системата за атестиране на служители.

Хоспис „Надежда” - данните са от интернет

По специална програма на Националния онкологичен център - София е обучен персонал за работа в лечебното заведение: висш медицински персонал - 4 лекари, среден медицински персонал - 8 мед. сестри и 14 болногледачи. Ръководният екип в лицето на управител хоспис и изпълнителен директор, са преминали курс на обучение по палиативни грижи и менаджиране на хоспис, в гр. Будапеща, Унгария през месец септември 2002 г. Същинската дейност по полагане на палиативни грижи в условията на стационарен хоспис започва през месец февруари 2003 г. От есента на 2005 г. лечебното заведение е база за обучение на студентите - бакалаври и магистри от Факултет по обществено здраве на Медицински университет гр. Плевен.

6.2 Финансов анализ на дейностите на общината

Основните източници на финансиране на община Долна Митрополия за 2009г. са:

- държавният (републиканският) бюджет – 7 771 983лв.
- собствените източници на общината (общински бюджети) – 1 793 032лв.
- средства от фонд "Социално подпомагане" – 302 124лв.
- фондовете на Европейския съюз, които могат да се получават по проекти, финансирани чрез Оперативните програми на територията на страната, или пряко от централата на Европейския съюз – 285 352лв.
- средствата, предоставяни безвъзмездно от физически и юридически лица - 23 730лв.

При извършения анализ се акцентира основно върху постъпилите местни приходи и извършените разходи в местни и държавни дейности, дофинансирани с местни приходи и ще бъде направена съпоставка с тези към 31.03.2009 год.

Изпълнението на приходите за местни дейности, като цяло на имуществените данъци към 31.03.2010г. е със 6,6% по- голямо спрямо това за същия период през 2009г., което от своя страна говори, че при тези тежки икономически условия успяваме да запазим и дори да увеличим постъпленията от тези данъци.

Приходите от наем на имущество спрямо 2009г. е намаляло с 10,1%. Намалението на приходите от наем на имущество се дължи главно на продажбата на общински обекти и финансовата криза, поради която много фирми прекратяват дейност.

Постъпленията от таксата за ползване на ДСП и трапезарии към 31.03.2010г са намалели спрямо същия период за 2009г с 13,7% , дължащо се на намалението на цените на хранителните продукти и дарението, направено от брашно, ориз и др. продукти, което не влиза в размера на таксата.

Обобщавайки казаното до тук е видно, че изпълнението като цяло на неданъчните приходи към 31.03.2010г. е със 5,2% по- голямо спрямо това за същия период през 2009г. , което от своя страна също говори за водене на правилна бюджетна политика.

Изпълнението на разходите в местни и държавни дейности, дофинансирани с местни приходи към 31.03.2010 г. по разходни параграфи, съпоставено с това към 31.03.2009 год. изглежда по следния начин:

Съпоставяйки извършените разходи към 31.03.2010 г. с тези към 31.03.2009 г. е видно следното:

Разходите за заплати намаляват спрямо тези от 2009г. с 18 %., така също отчитаме и намаление на осигурителни плащания с 22%. Това се дължи на факта, че в началото на миналата година още не бяха прехвърлени 16бр от Общинска администрация, дофинансирана с местни приходи, в държавни дейности, а това стана от 01.04.2009г. И в останалите параграфи се наблюдава намаление на разходите спрямо тези към 31.03.2009г. дължащо се на взетите антикризисни мерки по отделните населени места и мероприятията към тях.

Обобщавайки казаното до тук е видно, че изпълнението като цяло на разходите по параграфи към 31.03.2010г. е със 14,7% по- малко спрямо това за същия период през 2009г., което от своя страна говори, че сме съумели да намалим разходите съгласно изготвените антикризисни мерки и трябва да работим в тази насока до края на 2010г..

Изпълнението на разходите в Местни дейности и държавни дейности, дофинансирани с местни приходи към 31.03.2010 г. по дейности, съпоставено с изпълнението към 31.03.2009 г., изглежда по следния начин:

За дейност „Общинска администрация”

Разходите за материали към 31.03.2010 намаляват спрямо същия период на 2009г с 8,4%, най-голямо е намалението при външните услуги с 42,4%, докато увеличение се наблюдава единствено в разходите за горива и ел енергия с 7,9%, но то се дължи основно на повишаване на цените им, а не на увеличение в натурално изражение.

Като цяло разходът в дейност „общинска администрация” е намалял спрямо 2009г с 15,8% , този в дейност „общинска администрация, дофинансирана с местни приходи” е намалял с 24,6%, единствено в дейност ”Общински съвет” отчитаме увеличение със 17,9%, дължащо се на увеличените размери на възнаграждението на общинските съветници.

За дейност „Целодневни детски градини”

Постъпилите приходи от такси за ползване на детски градини към 31.03.2010 год. са в размер на 13611 лв. Извършените разходи за издръжка към същата дата са в размер на 60741 лв. (в издръжката не са включени 30174 лв. – капиталови разходи).

Анализирайки дейността “ЦДГ“ е видно, че постъпилите приходи към 31.03.2010 год. са едва 22,4 % от сумата, необходима за издръжка.

Разходите за издръжка към 31.03. по години са както следва:

2009 год. - 73321 лв.

2010 год. - 60741 лв.

Анализирайки издръжката става ясно, че към 31.03.2010год. е налице намаление с 12580 лв. /17 %/ спрямо 2009год., дължащо се на взетите мерки за намаляването на тези разходи.

Анализирайки разходите за вода, горива и ел.енергия, съпоставени по години изглеждат така: 2010 год. спрямо 2009 год. – намаление с 10,8 %. Това намаление се дължи главно на извършените енергоспестяващи ремонти на двете големи детски градини в гр.Тръстеник и гр.Долна Митрополия.

За дейност „Домашен социален патронаж и трапезарии”

Постъпилите приходи от такси за ползване на ДСП към 31.03.2010 год.са в размер на 33629 лв. Извършените разходи към същата дата са в размер на 77200 лв., в т .ч.:

- трудовите възнаграждения и осигурителните вноски - 21409 лв или 27,7 %
- издръжка - 55791 лв. или 72,3 %

Анализирайки дейността “ДСП“ е видно, че постъпилите приходи са 60,3% от сумата, необходима за реална издръжка.

А съпоставяйки постъпилите приходи от такси с всичко извършени разходи за ДСП е видно, че същите представляват едва 43,6 % от разходите за дейността.

При постъпленията от такси за ползване на ДСП към 31.03.2010 год., сравнени с тези към същата дата на 2009 год., се наблюдава спад – от 13,7%, дължащ се главно на получено дарение, на което стойността не влиза при определяне размера на таксата.

Общо разходите /заплати и издръжка / за дейността към 31.03. са намалели през тази година с 9,2% спрямо същия период на миналата година. Съпоставяйки разходите за заплати и осигурителни вноски се забелязва запазване на същите нива.

Съпоставяйки разходите за издръжка се наблюдава намаление на разходите към 31.03.2010г спрямо същия период за 2009г., а именно :

Към 31.03.2010 год. - 55791 лв.

Към 31.03.2009 год. - 63337 лв.

В процентно изражение представлява намаление от 11,9% , дължащо се главно в намаление на разходите за храна с около 20% , което също е свързано с направеното дарение на хранителни продукти.

За дейност „Осветление на улици и площади”

Съпоставяйки изпълнението към 31.03.2010 год. спрямо това за 31.03.2009 год. е налице намаление на извършените разходи към 31.03.2010 спрямо същия период за 2009г с 30%. Това се дължи главно на намаляване разходите за материали, които през 2009г са възлизали на 19 873лв,а през 2010г са едва 5786лв., т.е 70% по-малко, така също отчитаме и намаление при разхода за ел. енергия с 11,5%.

За дейност „Чистота”

Постъпилите приходи от такса за битови отпадъци към 31.03.2010 год. са в размер на 95408 лв. Извършените разходи към същата дата са в размер на 67340 лв.

Обобщавайки всичко казано до тук се стига до извода, че взетите антикризисни мерки от общинското ръководство към този период са довели до желания резултат, а именно наблюдава се намаление на разходите към 31.03.2010г спрямо същия период за 2009г с 15% и същевременно увеличаване на собствените приходи с 5,5% и запазване на социалната насоченост на бюджета.

Усилията на общинското ръководство са насочени към успешно приключване на тази бюджетна година, без просрочени задължения.

7 Заключение и препоръки

7.1 Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите

Вследствие на демографския срив, характерен за цялата страна, намалява броят на населението в трудоспособна възраст общо (мъже и жени). Застаряващо и намаляващо е населението в селата, което води към обезлюдяване на някои от селските райони в областта. Възрастовата структура на населението придобива регресивен характер. Отчитайки различните фактори – външни и вътрешни, които влияят на социалните и демографските процеси, се очертават устойчиви негативни тенденции в социо-икономическото развитие на община Долна Митрополия:

- Намаляване на населението в икономически активна възраст;
- Неблагоприятни тенденции във възрастовата и образователна структура на работната сила;
- Доминиращ брой регистрирани безработни без специалност и ниско образование;
- Висок процент на безработицата, особено в селата, при което се наблюдава нарастване на рисковата група на безработните младежи; нарастване групата на безработните над 50 години; циклична безработица – висок процент на регистрираните безработни за втори и трети път; прогресивно увеличение и висок процент на продължително безработните;
- Към тенденцията намаление на раждаемостта се прибавят нови тенденции на структурни промени – ранна раждаемост, абсолютно и относително увеличаване на децата от проблемни семейства, които се оказват в условия на потенциален риск още при раждането си;
- Висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора, пръснати в многобройните селца и махали в областта;
- Община Долна Митрополия предлага само две социални услуги в общността и финансира една специализирана институция. Това е свързано най-вече с липсата на финансов ресурс.

7.2 Изводи за наличните социални услуги

Общи изводи за услугите за деца:

- Няма гарантиран набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, които да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като училище за родители, училищна подкрепа, информизиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца;
- Услугите за превенция на рискови групи (млади майки с риск да изоставят децата си, бедни и самотни родители с нисък родителски капацитет; подкрепа на осиновители, родители на деца с отклоняващо се поведение) не са развити в Община Долна Митрополия;
- Услугите за деца и семейства, които са преживели или преживяват сериозен проблем, са преди всичко в специализираните институции, които не са на територията на община Долна Митрополия, много често и извън областта. Те не предлагат организация на живот, близка до семейната. Отдалечеността от населеното място е пречка при работа с децата и семействата;

- В общината е стартирал процеса по утвърждаване на приемната грижа и съвместно с възможностите за настаняване при близки и роднини е сериозен ресурс за превенция от настаняване в специализирани институции;
- Липсват услуги в общността за деца и лица, жертви на насилие и трафик, както и на деца с увреждания;
- Извън подкрепа на услугите остават деца с отклоняващо се поведение, деца в риск за отпадане от училище;
- Съществува риск броят на децата от 0 до 3 години, настанени в специализирана институция, да се запази, тъй като липсват услуги, които да предотвратяват ранното настаняване на деца в институция. Тук е мястото за популяризиране на приемната грижа за деца в тази възрастова група или развиване на услугата „Звено майка и бебе”.

Изводи за услугите за възрастни и стари хора:

Услугите за възрастни и стари хора се предоставят в общността.

На територията на община Долна Митрополия услуги в общността дейност „Личен асистент” и „Социален асистент” към момента ползват общо 79 лица с увреждания и самотно живеещи стари хора. Услугите изцяло се предоставят от дирекция „Социално подпомагане” по НП”АХУ” и Проект „Социална услуга за качествен живот – фаза 2”. Чакащите за тези услуги са около 250 човека.

На територията на община Долна Митрополия няма развити Дневни центрове, Центрове за рехабилитация и социална интеграция за тази група.

Домашният социален патронаж е най-достъпната услуга в общността за стари хора, която може да бъде подобрена по отношение на дейностите, включени в услугата. Желанията на потребителите е да бъдат посещавани не само от социални работници, но и от медицинско лице и санитарно обслужване.

7.3 Препоръки

Общи препоръки за развитие на социалните услуги в община Долна Митрополия:

Необходимо е да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни по въпросите за развитие на социалните услуги в общината. Специфичните характеристики на проблемите на рисковите групи – значителният брой на деца, настанени в институциите и възрастни, нуждаещи се от обслужване, високият общ брой на лицата в риск, които обаче са разпръснати в малки селища на територията на общината и т.н. – изискват решения на общинско и областно ниво. Такъв тип комплексна интервенция може да бъде иницирана и осъществявана със съвместните усилия на всички заинтересовани страни. На първо място това са кметовете, Общинските съвети, доставчиците на услуги, НПО на общинско ниво, а на областно ниво – Областна управа и местно-базираните структури на съответните министерства и държавни агенции. Обединяващата роля може да поеме Областният съвет за развитие – Плевен като ключова структура, която да приеме и валидизира Областната стратегия и план за развитие на социалните услуги чрез консултации и послания към участниците в процеса.

Приоритетно направление за развитието на социалните услуги трябва да стане деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите.

Необходимо е да се развият разнообразни услуги за деца в общността, които да подпомогнат деинституционализацията и развитието на големия брой деца в ситуация на изоставяне, отглеждани в ДМСГД и ДДЛРГ в областта.

Приоритетна необходимост на стратегията е развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата в риск, за да се намали рискът от трайна институционализация на големия брой деца, настанени в ДМСГД и ДДЛРГ поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата.

Да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места.

Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

За идентифициране на децата, жертви на домашно насилие и за семейства с агресивно поведение на родителите е необходимо да се подобри комуникацията с детските градини, училищата и неправителствените организации. Ресурсите на образователната система и тенденцията на развитие на извънкласни дейности могат да бъдат използвани за превенция на агресивното поведение. Същевременно самите училища, особено в малките населени места, трябва да бъдат подпомогнати с допълнителна квалификация, каквато имат социалните работници, при проектирането на извънкласни занимания, насочени към превенция на агресията.

Подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез подобро партньорство с местните (общински) власти, както и включване в доставянето.

Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи в общината:

- Защитено жилище за лица с психични заболявания
- Защитено жилище за деца с физически и/или психически увреждания, изведени от институция
- Дневен център за лица с увреждания
- Център за социална рехабилитация и интеграция
- Център за настаняване от семеен тип
- Център за обществена подкрепа

Да се работи към доразвиване на утвърдените по своето значение социални услуги в общността „Личен асистент“, „Домашен помощник“, „Социален асистент“, Домашен социален патронаж.

Вносител:

Александър Печеняков

Кмет на Община Долна Митрополия